

SOUTH-WEST
UNIVERSITY
·NEOFIT RILSKY·
BLAGOEVGRAD, BULGARIA

VOLUME 1
2001

SCIENTIFIC *Research*

ELECTRONIC
ISSUE

Темпови проблеми, свързани с апликатурата при интерпретацията на бароковите органи транскрипции на акордеон в полифонично фактурно изложение

Темпото, като един от основните компоненти в цялостната система от музикално-изразни средства изпълнява съществена функция при разкриването на идейно-образното и емоционално съдържание на произведенията, на заложените в тях мисли, чувства и емоции, определящи като цяло характера и настроението на музиката.

Проблемът за точното (вярното) темпо е основен при интерпретацията на музикалните произведения, защото неговият относителен характер е в пряка връзка с индивидуалния изпълнителски стил и неговия усет за “вярно” темпо, т.е. това, чрез което в най-пълна степен ще се съдейства за разкриването на художествено-естетическата концепция на автора или транскриптора при изпълнението на една или друга транскрипция.

В този смисъл, може да се приеме, че в основата на точно избраното темпо, т.е. това, което в най-пълна степен ще съдейства за разкриването на авторовата идея (разбира се, в съчетание с останалите компоненти от музикално-изразната система) стои музикалността. Но тя, като особено важна предпоставка, за да получи най-пълно проявление, трябва да е съчетана с познанието за стиловите особености на композитора и епохата. Тази връзка между музикалността и познанието е в основата на избора на най-правилното и точно темпо.

Обозначенията на различните темпа – анданте, алегрето, виво и т.н. не определят скоростта на отчитане на силните времена, както конструираният през 1816 г. от И.Мелцел и Винкла метроном, а отчитат характера на движението на музиката (което е в основата на относителния характер на темпото).

Използваната в практиката терминология не би могла да отрази точно бързината на протичане на метричните времена, независимо от

точните метрономни обозначения в някои произведения, защото основното и значимото при определянето на темпото на едно или друго произведение е ХУДОЖЕСТВЕНАТА МЯРКА на времето и индивидуалността на изпълнителя. Не случайно по този повод Р.Шуман споменава, че “различните епохи чуват различно”.

Изясняването на проблемите, отнасящи се до темпото при интерпретацията на бароковите органни транскрипции на акордеон е свързано с осветляването на три основни аспекта:

ПЪРВИЯТ визира характерният за бароковата епоха стил на интерпретация по отношение на темпото (сравнен със съвременните тенденции в това отношение);

ВТОРИЯТ се отнася до въпроса за агогиката при интерпретацията; ТРЕТИЯТ визира конкретните проблеми при интерпретацията на бароковите органни транскрипции на акордеон, произтичащи от специфичните за този инструмент конструктивни особености и влияещи в една или друга степен намирането и отстояването на установеното темпо, а именно:

- темпови проблеми, свързани с включването на регистър-превключвателите;
- темпови проблеми, свързани с изпълнението на технически сложните пасажии при полифоничното фактурно изложение;
- темпови проблеми, свързани с изпълнението на орнаментиката;
- темпови проблеми, свързани с артикулацията;
- темпови проблеми, свързани с апликатурата при многогласното полифонично фактурно изложение.

В настоящата статия ще бъде разгледан само третият аспект в частта му, отнасящ се до апликатурата при интерпретацията на бароковите органни транскрипции на акордеон.

Като съществен фактор, изпълняващ важна функция при интерпретацията на музикалните произведения, значението на апликатурата значително нараства при изпълнението на полифонична фактура, защото с цел осигуряването на главното гласоводеие, се налага използването на нестандартни апликатурни комбинации.

Апликатурните проблеми се отнасят главно до басовия гриф, защото са породени от няколко основни фактора:

- изпълнение с участието само на четири пръста;
- неудобство за пръстова замяна при лежащ тон;
- невъзможност за приплъзване на пръстите по съседни тонови степени, поради специфичния начин на подредба на басовите бутони;
- невъзможност за изсвирване на даден пасаж само с един пръст.

Проблемите в басовия гриф са в пряка зависимост от особеностите на фактурното изложение и значителни при изпълнението на полифонична фактура от една страна, а от друга от артикулацията.

В зависимост от ритмическата организация на звуковия материал би могло даден пасаж да се окаже невъзможен за изпълнение в съответното темпо, особено при изпълнението в щрих легато, когато се налагат необичайни апликатурни комбинации.

В същото време, трябва много умело да се подбира позицията на изпълнение на основните бази в басовия гриф, с цел установяването на най-удобните апликатурни комбинации, което ще подпомогне изпълнението на съответния пасаж и ще се превърне в благоприятна предпоставка за постигането на съответното темпо.

В зависимост от произхода и причиние за възникналите проблеми, могат да се приложат няколко улесняващи изпълнението методи, чиято цел е създаването на максимално благоприятни предпоставки за преодоляването на негативите, свързани с точното темпово изпълнение:

- артикулационна промяна в някой от гласовете;
- прехвърляне на тон в дисканта;
- използване на тригласен или четиригласен акорд в зависимост от вертикалната хармония;
- промяна на пръстовата позиция.

Прилагането на тези методи трябва предварително да се осмисли и в никакъв случай постигането на желаното темпо не трябва да

влияе негативно при изграждането на художествения образ, защото темпото не е единственият компонент в системата от музикално-изразни средства.

Невъзможността да се постигне желаното темпо, без да се повлияе негативно при изграждането на художествения образ налага необходимостта да се преосмисли цялостно интерпретаторската концепция и се акцентира върху други страни на този образ, чрез преоткриване значението на останалите компоненти от музикално-изразната система.

За разлика от басовия гриф, апликатурните проблеми в дисканта, влияещи в една или друга степен върху темпото при изпълнението на двугласна или тригласна полифонична фактура са сведени до минимум, поради няколко основни причини:

- плитка клавиатура;
- лека клавиатура;
- идеално гладка повърхност, съдействаща за плъзгане на пръстите от черни към бели клавиши и обратно и изпълнение на пасажии върху съседни тонове само с един пръст при щрих легато.

Тези апликатурни особености, произтичащи от конструктивните особености на дисканта подпомагат в една или друга степен постигането на значителна бързина при изпълнението, а това от своя страна влияе и върху постигането на желаното темпо при интерпретацията на полифоничните произведения. От друга страна, тези апликатурни особености биха могли да се превърнат в проблем, влияещ негативно върху темпото, защото биха могли да провокират по-бързо изпълнение, което да е в разрез с художествено-естетическата концепция на автора или транскриптора.

При анализирането на проблемите в дисканта и басовата част, налице е явното противоречие между техническите възможности на тези две части на акордеона, при което, колкото механиката на дискантата провокира по-бързо темпо, толкова механиката на басовата част възпрепятства постигането на това темпо.

От друга страна, постигането на желаното темпо е в пряка зависимост и с придобитата техническа сръчност на изпълнителя,

което в значителна степен рефлектира и върху бързината на реализация на необичайните (нестандартни) апликатурни комбинации при изпълнението на полифонична фактура.

Връзката между темпо, технически възможности на акордеона и придобитите технически сръчности на изпълнителя трябва да е водеща при избора на произведение, защото целта на всяка интерпретация е най-пълното и точно разкриване на музикалния ейдос на произведението.

В този смисъл н, може да се приеме, че темповите проблеми, свързани с аликатурата имат обективен и субективен характер.

Обективен, отнасящ се до конструктивните особености на басовата механика и дискантовата;

Субективни, отнасящи се до техническите умения и сръчности на изпълнителя и на базата на тях възможността да влияе в една или друга степен върху обективните дадености.

От друга страна, постигането и отстояването на съответното темпо при интерпретацията на бароковите органи транскрипции на акордеон е преди всичко свързано с техническото развитие на лявата ръка, поради техническата неравнопоставеност между дисканта и басовия гриф, произтичащи от специфичните конструктивни особености на акордеона като музикален инструмент. В основата на техническата неравнопоставеност между дисканта и басовата част стои и полифункционалността на лявата ръка, които в съчетание с особеностите на фактурното изложение се превръщат във фактор, който допълнително би могъл да затрудни интерпретатора при постигането и отстояването на авторовото темпо или това на транскриптора (в зависимост от това към коя художествено-естетическа концепция ще се насочи изпълнителят в своята интерпретация).